

بن بست بحران اتمی،

به سوی توافق یا تحریم و جنگ؟

بقیه از صفحه اول

... اکنون دیدار سولانا و لاریجانی طی روزهای ۹ و ۱۰ سپتامبر (۱۸ و ۱۹ شهریور) در شهر وین، پایتخت اتریش صورت گرفته است و طرفین بر سر مسائل فیما بین مذاکره کرده‌اند. هر دو، مذاکرات را مثبت و سازنده تلقی نموده‌اند و از ادامه آن طی هفته بعد خبر داده‌اند. هم چنین خاویر سولانا از رفع سوء تفاهات صحبت کرده است، بدون آن که بگوید این سوء تفاهات چه بوده و در چه موردی و از طرف کدام طرف وجود داشته است. برخی منابع مطلع از پذیرش امکان تعلیق موقت و محدود غنی سازی در حین مذاکرات، از سوی لاریجانی، خبر داده‌اند، هر چند طرفین رسماً صحت این خبر را تأیید نکرده‌اند، اما خود این امر به برخی خوشبینی‌ها در امکان مصالحه با جمهوری اسلامی در محافل غربی دامن زده است. محمد البرادعی، مدیرکل آژانس بین المللی انرژی اتمی، نیز از "پیشرفت‌های به دست آمده" در مذاکرات علی لاریجانی و خاویر سولانا، برای حل بحران استقبال کرده است.

خبرگزاری رویتر در گزارشی از مذاکرات وین، گفته است کشورهای اروپایی ترجیح می‌دهند به راه حلی آبرومندانه در حل مسأله هسته‌ای ایران دست یابند. بنا بر این گزارش، با وجود این که آمریکا برای متقاعد کردن ایران به پذیرش تعلیق غنی سازی، خواستار شروع بحث تحریم در چارچوب شورای امنیت است، خاویر سولانا تلاش می‌کند با تشویق طرف ایرانی به پذیرش مشقوق‌های دول غربی، به هدف تعلیق غنی سازی جامه عمل بپوشاند. در این گزارش هم چنین اظهار نظر شده است که ظاهراً اروپا به دنبال راهی برای آغاز مذاکرات بدون پیش شرط با ایران است تا بعد از آغاز مذاکرات، تهران فعالیت‌های غنی سازی خود را تعلیق کند. و این که متحدین اروپایی واشنگتن اگرچه در مورد برنامه هسته‌ای ایران دچار تردید هستند، اما هراس از نتایج منزوی کردن چهارمین کشور عرضه کننده نفت دنیا، باعث شده است که بسیاری از آنها امکان مصالحه‌ای آبرومندانه با ایران را به راه حل‌های دیگر ترجیح دهند.

راه حل آبرومندانه‌ای که رویتر از آن خبر داده است، از قرار معلوم این است که اروپا از پیش شرط تعلیق غنی سازی برای شروع مذاکره عقب نشسته و جمهوری اسلامی تعلیق غنی سازی در طول مذاکرات را بپذیرد. اگر مذاکرات وین به چنین نتیجه‌ای منتهی شده باشد، مسلماً در آخرین فرصتی که باقی مانده است، هنوز می‌توان بر بازگشت به دیپلماسی در بحران اتمی امید داشت. اما روندی که تاکنون پیش رفته است و منطقی که مسئولین جمهوری اسلامی تاکنون به کار گرفته‌اند، جای چندانی برای خوش بینی باقی نمی‌گذارد.

بحرانی که هم چنان پا برجاست

مسلم است که بحران بر سر پروژه هسته‌ای ایران با یک توافق به پایان نخواهد رسید. این بحران از هنگامی آغاز شده است که جمهوری اسلامی طی نزدیک به دو دهه بدون اطلاع آژانس بین المللی انرژی اتمی و مخفیانه دست به تحقیقات اتمی زده است؛ از هنگامی هم که این پروژه علنی شده است، گزارش شفافیتی در مورد فعالیت‌های خود در اختیار این آژانس که ایران هم عضو آن است، قرار نداده است. از یک سو، این امر به گمانه زنی‌های متفاوتی در مورد اهداف این پروژه دامن زده است. از سوی دیگر، دولت ایالات متحده اساساً پروژه هسته‌ای جمهوری اسلامی را دارای اهداف نظامی دانسته، و خواهان توقف کامل آن است. دول اروپایی علیرغم برخورد متفاوتشان با این مسأله، در مورد نگرانی از اهداف پروژه هسته‌ای جمهوری اسلامی، با ایالات متحده آمریکا شریک‌اند و دستیابی جمهوری اسلامی ایران به سلاح هسته‌ای را غیر قابل قبول می‌دانند. اما نگرانی از آینده برنامه اتمی ایران امروز نگرانی فقط ایالات متحده و اروپا نیست، مسأله نه فقط آژانس بین المللی انرژی اتمی، بلکه شورای امنیت سازمان ملل نیز شده است.

مسئولین جمهوری اسلامی به جای پاسخ به درخواست‌های آژانس بین المللی انرژی اتمی، به جای همکاری با آن و اثبات ادعاهای خود در صلح آمیز بودن پروژه هسته‌ای ایران، به هر وسیله‌ای متوسل شده‌اند. از تبدیل غنی سازی اورانیوم به یک امر تخطی ناپذیر تا رجز خوانی در مورد حق مسلم ملی، تا از پذیرش خواست مجامع بین المللی طفره بروند.

مسئولین حکومت اسلامی طی دو سال گذشته بدون توجه به عواقبی که تشدید بحران اتمی می‌تواند برای آینده کشور داشته باشد، مسیر بی بازگشتی را دنبال نموده‌اند و با بی‌اعتنایی به درخواست‌های مکرر آژانس بین المللی انرژی اتمی و نیز شورای امنیت سازمان ملل، عملاً همه دولت‌های عضو این مجامع را علیه خود متحد ساخته‌اند.

طی دو سال گذشته، بخصوص از هنگامی که دولت جدید بر سر کار آمده است، بازی با برگ بحران اتمی ابعاد خطرناکی به خود گرفته است. مسأله غنی سازی اورانیوم به یک وسیله سیاسی تبدیل گردیده، به مثابه ابزار تنش با مجامع بین‌المللی به کار گرفته شده است و با چاشنی اظهارات در مورد محو اسرائیل و یا انکار هولوکاست به انزوای کامل کشور ما منتهی گشته است. با ارجاع پرونده اتمی به شورای امنیت سازمان ملل و طرح امکان تحریم و حتی حمله نظامی به کشور، لحن مسئولین حکومتی هم تندتر شده است. از رهبری تا رئیس جمهور و برخی فرماندهان نظامی، آشکارا ایالات متحده را به شکست و تحمل لطمات سنگین تهدید کرده

اند. تغییر فضائی که بر بحث اتمی در درون مسئولین حکومتی حاکم است و پائین آوردن دماسنج شعارهایی که داده شده است، به آسانی و بدون قبول عقب نشینی دشوار است، هر چند برای حکومتی که بر تمامی رسانه‌های همگانی کنترل دارد و هر صدای ناهمخوانی را خاموش کرده است و این روزها آخرین روزنامه‌ها و نشریات غیر دولتی را هم توقیف کرده است، تبدیل عقب نشینی به پیروزی کار دشواری نیست.

مشکل کجاست؟ راه حل کدام است؟

مشکل پروژه هسته‌ای ایران، مشکل مناسبات خارجی کشور ما در طول نزدیک به سه دهه گذشته است. مشکل نه در خود این پروژه بلکه سیاستی است که کشورهای دنیا را به دشمن و دوست، تقسیم می‌کند و به جای تعامل با جهان پیرامون خود، تخم کینه و خشونت می‌کارد و برای خود رسالتی فراتر از مرزهای ملی و منافع و برای منافع ملی و مردم کشور قائل است و اصولاً این منافع در قاموس آن جایگاهی ندارند. علاوه بر این، پروژه هسته‌ای ایران به دلایل نه الزاماً مرتبط با آن، بلکه در متن مناسبات تنش زائی که بین جمهوری اسلامی و دولت ایالات متحده آمریکا وجود دارد، جایگاه خطیر فعلی را یافته است و به یک مسأله کلیدی در مناسبات کشور ما با مجامع بین المللی تبدیل شده است. از این رو، مشکل واقعی نه صرف پروژه اتمی ایران، بلکه سوءظن نسبت به دولتی است که در سکان هدایت این پروژه نشسته است و مورد اعتماد دول غربی و ذی نفوذ در مجامع بین المللی نیست. جمهوری اسلامی در تمام مدتی که برنامه اتمی ایران در مجامع بین المللی مورد بحث بوده است، با هر کوتاهی در ارائه تصویر روشن از ابعاد کاری که تحت این پروژه صورت گرفته است و می‌گیرد، دامنه این سوءظن را گسترده‌تر کرده است. با هر پاسخ غیر صریح و ناروشنی به درخواست‌های آژانس، بر شمار دولت‌هایی که از ادامه برنامه هسته‌ای ایران بیمناک هستند، افزوده و خود را بتدریج در برابر یک اجماع جهانی قرار داده است. متأسفانه اکنون نیز بعد از رفتن پرونده به شورای امنیت همین روش را در قبال این شورا در پیش گرفته است. تداوم روال دو سال گذشته در این عرصه، برای آینده مردم و کشور ما خطرناک و عواقب احتمالی آن مصیبت بار خواهد بود. هم اکنون، که هنوز هیچ تصمیم معینی در باره تحریم و یا تنبیه از سوی شورای امنیت گرفته نشده است، بانک‌های بزرگ و موسسات معتبر اقتصادی اقدامات خود را برای محدود نمودن معاملات اقتصادی با ایران آغاز نموده‌اند. طرح‌های متعددی برای پیشگیری از ادامه برنامه اتمی ایران در محافل غربی مورد بحث است.

•••••

سرنگون باد رژیم جمهوری اسلامی ایران